

Lars Ødegård

Generalsekretær i Norges Handikapforbund

Reseptbelagt likestilling?

Jeg undres ofte over mange merkværdigheter i vårt rike og opplyste samfunn. Hvorfor kan ikke alle mennesker stå opp når de vil, spise når de er sultne og gå på do når de må? Hvorfor bygger vi offentlige bygg, arbeidsplasser, kulturhus og busser som stenger titusener ute fra fellesskapet? Hvorfor aksepterer vi ikke at mennesker er forskjellige og lærer oss å sette pris på det? Gjelder ikke likestilling for alle?

Vi er 770 000 funksjonshemmede her i landet. Ingen liten gruppe, men likevel svært så marginalisert. Vi har lavere utdanning enn gjennomsnittet, og *bevegelseshemmede* er den gruppen som er svakest representert i høyere utdanning! Vår sosiale deltakelse er vesentlig dårligere enn gjennomsnittet. Smale dører, bratte trapper og trangsynte holdninger fratar oss mulighetene for likeverdig deltakelse på samfunnsarenaer andre tar som en selvfølge. Mange av oss er avhengige av praktisk assistanse for å klare hverdagens trivialiteter; stå opp, kle seg, lage mat og komme på toalettet. Av såkalt omsorgseffektive hensyn tvangsplasseres unge mennesker i sykehjem. Mange går på toalettet når det passer omsorgsvesenet, og ikke når naturens behov melder seg.

Hvorfor? Hva er det som får oss til å praktisere en slik systematisk og institusjonalisert diskriminering. Er det vond vilje? Selvsagt er ikke det forklaringen. Forklaringen er rett og slett at vi ikke er opplært til å se at dette er undertrykking og diskriminering i stor skala. I vår kultur forklares ikke utestengingen av funksjonshemmede som et politisk fenomen. I vår kultur betraktes funksjonshemning først og fremst som personlig tragedie. Vi anser funksjonshemmede som syke. Og syke trenger omsorg, ikke likestilling!

Mitt retoriske spørsmål er; Hva skal vi funksjonshemmede med fysioterapi, om vi ikke har frihet. Frihet til å delta på selv-

valgte samfunnsarenaer, sammen med andre. Hvorfor skal helse være svaret for oss, der politikk er svaret for alle andre? Årsaken til utestengingen av oss kan ikke forklares i individets patologi. Årsaken ligger i vår kultur.

Jeg kjører buss hver gang jeg er i London og Berlin, men ikke i mitt eget hjemland. Forklaringen på det finner man verken i meg eller i rullestolen min. Forklaringen ligger i bussen, og hos politikere som gir konsesjoner til offentlig kollektivtransport som stenger «frie» kvinner og menn ute fra likeverdig deltakelse.

Hvorfor bruker jeg bussen som eksempel i en artikkel som først og fremst blir lest av leger? Årsaken til det er kanskje ikke like åpenbar for alle, men sannheten er at for mange funksjonshemmede blir samferdselspolitikken direkte påvirket av norske leger. La meg vise det med følgende virkelighetsbilde:

Jeg har muskeldystrofi og trenger rullestol fordi jeg verken kan stå eller gå. Jeg er, slik alle andre er det, et sosialt individ. Og hva er det sosiale mennesker har en ubendig trang til? Jo, å omgås andre mennesker, gå i butikker, gå på skole, dra på besøk, gå i teater, kort sagt være et levende menneske. I vår kultur aksepteres det at «sanne som meg» utestenges fra offentlig transport. Følgen er at vi blir påført et betydelig sosialt handikap. Vi tenker ikke på det som diskriminering, og derfor har vi laget sosiale hjelpetiltak i god norsk omsorgstradisjon. Vi har innført segregerte transportordninger eller bilstø-nadsordning gjennom folketrygden. Ergo går min vei til samferdsel via trygdekontoret. Jeg forteller dem om mine transportbehov; «Jeg kommer ikke om bord i buss, trikk eller tog,» sa jeg, «de er ikke tilpasset menneskene som bor her.» Kunne jeg dokumentere det da? «Ja,» sa jeg, «bare bli med meg til hvilken som helst trikk eller buss, så

kan dere se det selv.» Nei, sa de, de hadde ikke kompetanse på samferdsel, busser og trikker og sånn.» Jeg fikk derimot beskjed om å gå til en lege – så kunne legen bevitne at det var meg det var noe feil med. Legen skrev en attest som bekreftet at jeg hadde muskelsvinn og ikke kunne gå, at jeg ikke kunne bære 2 liter melk over en lengre strekning, og hva det nå enn var hun måtte svare på. Med legens attestering av mine «skavanker», kunne jeg få bilstøtte. På den måten slo samfunnet seg på brystet og var stolte av at de hadde løst mitt problem.

Var det mitt problem de løste? Nei, de skjulte faktisk mitt problem. Problemet mitt var at jeg ikke kunne komme inn på trikk og buss som andre folk, sammen med andre folk. De valgte en segregert løsning som skjulte samfunnets utestenging av meg. Og de hadde frekkhet nok til å si at det var meg de hjalp, når sannheten er at de hjalp seg selv med å kjøpe seg fri fra den diskriminering de utsetter meg for. Og for å bevitne sin noble akt, ville de ikke stole på en eller annen tilfeldig bussjåfør som kunne bekrefte det for alle åpenbare faktum at jeg ikke kom inn på bussene som konsesjonsmyndighetene har tillatt brukt i offentlig transportøymed. Nei, de måtte ha en medisiner. En som ville bekrefte funnet av et patologisk avvik hos meg. De ville ikke se problemet i bussen. Problemet skulle ligge i meg! Samfunnet fikk autorisert sin ekskluderende politikk ved hjelp av legen. Jeg fikk utstedt en dose likestilling på resept!

Hvor lenge skal vi finne oss i det? Hvor lenge skal norske leger finne seg i å være et medisinsk alibi for en slik segregeringspolitikk?

God bedring!

I neste nummer:

- Palliativ medisin
- Fastlegen og barnepsykiatri
- Kikhoste

- Gallesteinsicterus
- Atopisk dermatitt
- Feil og mangler ved resepter